

UKREPI MDDSZ ZA BOLJŠE ŽIVLJENJE LJUDI Mandat Luke Mesca (s poudarkom na letošnjem letu)

DELAVCI

➤ Minimalna plača se je dvignila za 100 evrov.

Od 1. januarju 2023 znaša minimalna plača 1.203,36 evra, kar pomeni 12-odstotni dvig. Neto minimalna plača za samsko osebo brez otrok po novem znaša 878,48 evra.

Novemu znesku minimalne plače je sledil tudi dvig najnižje bruto urne postavke začasnega in občasnega dela dijakov in študentov ter upokojeincev. Ta se je iz 6,17 evra zvišala na 6,92 evra.

➤ Večja pravna varnost delavcev

S spremembo Zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti smo uredili iz delovnopravne ureditve izhajajoče obveznosti za beleženje delovnega časa, **ki je eno izmed osrednjih institutov zagotavljanja pravic šibkejše stranke.**

Obveznost vodenja evidenc (pogosto imenovano »štemplanje«) je kot dnevna **obveznost obstajala že do sedaj** (npr. podatki o številu ur, številu nadur ipd.), uvedli pa smo podrobnejšo opredelitev, kako jih voditi, da bodo urejene evidence v končni posledici v interesu obeh strank delovnega razmerja, tako delavca kot tudi delodajalca in da bodo upravičevale tudi svoj bistveni namen – verodostojnost evidence.

➤ Izboljšujemo zaščito delavcev pri ročnem premeščanju bremen

Sprejet je bil nov Pravilnik o zagotavljanju varnosti in zdravja delavcev pri ročnem premeščanju bremen. Po skoraj dvajsetih letih delodajalcem prinašamo konkretno orodje, da bodo lažje ocenjevali tveganja pri ročnem premeščanju bremen. Pravilnik prinaša večjo zaščito delavcev pred tveganji za kostno-mišična obolenja. Pravilnik je zavezujoč za vse delodajalce v vseh panogah.

Gre za pomembno, a podcenjeno področje varovanja varnosti in zdravja delavk in delavcev. Ročno premeščanje bremen sploh v dejavnosti, kot je trgovina, ima lahko uničujoče posledice za zdravje delovnih ljudi. Pri tem prevladujejo kostno-mišična obolenja, najpogostejša bolezen v EU, ki izhaja neposredno iz povečevanja obremenitev pri delovnem procesu. Po podatkih Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) so v Sloveniji kostno-mišična obolenja vzrok za kar četrtino bolniških odsotnosti, ta obolenja pa pogosto vodijo celo v invalidnosti.

Na podlagi Zakona o varnosti in zdravju pri delu morajo delodajalci po novem sprejeti oceno tveganja, vključno s tistimi, ki izhajajo iz ročnega premeščanja bremen. Glede na ugotovljeno stopnjo ocene tveganja pravilnik jasno določa ukrepe, ki jih morajo delodajalci izvesti za zagotavljanje varnosti in zdravja delavk. Ob visoki stopnji tveganja za varnost in zdravje bodo delodajalci primorani zagotoviti uporabo dvignih in drugih pripomočkov. Posebno pozornost pravilnik namenja varovanju mlajših ter starejših delavcev, žensk, nosečnic ter tistih delavcev, za katere izvajalec medicine dela ugotovi zdravstvene omejitve.

➤ Tuji delavci se lažje zaposlujejo v Sloveniji

S spremembo zakona tuji delavec v času veljavnosti enotnega dovoljenja lahko zamenja delodajalca in delovno mesto, ali se zaposli pri več delodajalcih že samo na podlagi soglasja Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ), torej brez odločbe upravne enote.

Prosilci za azil, ki imajo na podlagi zakona, ki ureja mednarodno zaščito pravico do dostopa na trg dela, lahko pravico do prostega dostopa na slovenski trg dela uveljavljajo že po treh (prej po devetih) mesecih statusa prosilca za azil.

Ministrstvo je okrepilo aktivnosti za spremembo obstoječega Sporazuma o zaposlovanju med Slovenijo in Bosno in Hercegovino ter Sporazuma o zaposlovanju državljanov Republike Srbije v Republiki Sloveniji.

➤ Večja zaščita slovenskih delavcev v tujini

S spremembami Zakona o čezmejnem izvajanju storitev zagotavljamo celovito obravnavo položaja napotjenih delavcev pri opravljanju čezmejnih storitev, ki jih za svoje naročnike v drugih državah članicah Evropske unije (EU) zagotavljajo slovenska podjetja in samostojne osebe, nosilci gospodarske dejavnosti.

Zakon odpravlja neenakost obravnave delavcev, ki so poslani na delo v tujino, v primerjavi z delavci, ki delo opravljajo v RS. Dosedanja ureditev je bila diskriminatorna, in to ne le zaradi nižje obračunanih prispevkov delavcem, ki so poslani na delo v tujino, ampak predvsem zaradi višine pravic, ki se odmerijo na podlagi vplačanih prispevkov. S črtanjem drugega odstavka 144. člena ZPIZ-2 se tako vzpostavlja ustrezna rešitev, ki odpravlja neutemeljeno razlikovanje med delavci v odvisnosti od kraja opravljanja dela ter v odvisnosti od vzorca dela, ki je v različnih gospodarskih dejavnostih različen. Plačilo prispevkov od višje zavarovalne osnove za posamezne zavarovance pomeni tudi višjo odmero pravic ob upokojitvi.

➤ Za lažje zaposlovanje

Poseben poudarek namenjamo kvalitetnim zaposlitvam za mlade. V okviru APZ od avgusta 2022 dalje Zavod RS za zaposlovanje izvaja program **Hiter vstop mladih na trg dela** (Načrt za okrevanje in odpornost). Program poleg subvencije za zaposlitev za nedoločen čas zagotavlja tudi strokovno mentorstvo in dodatno usposabljanje.

Letos je ministrstvo pristopilo tudi k celostni promociji zaposlovanja mladih. Promocijska kampanja **»Jamstvo za mlade – most do zaposlitve«**, ki se izvaja v obdobju 2023 - 2024 je namenjena ozaveščanju in informiranju predvsem mladih o vseh aktivnostih, ki jih Slovenija izvaja v okviru Jamstva za mlade, o storitvah Zavoda RS za zaposlovanje ter o pravicah mladih delavcev na trgu dela. Del aktivnosti je namenjen tudi delodajalcem, z namenom spodbujanja izvajanja dobrih praks za trajno zaposlovanje mladih in zagotavljanja dostojnega dela za mlade.

Objavljeno je bilo Javno povabilo za delodajalce za izvedbo programa **»Priložnost zame«**, katerega namen je vključevanje dolgotrajno brezposelnih oseb iz ciljne skupine v subvencionirano zaposlitev za neprekinjeno obdobje vsaj 12 mesecev ali za nedoločen čas s pomočjo subvencije za zaposlitev.

Nadaljujemo s programi aktivne politike zaposlovanja - APZ, ki so se do sedaj izkazali za uspešne, vendar z določenimi nadgradnjami in poudarki (večji poudarek na usposabljanju in izobraževanju npr. glede digitalnih kompetenc).

➤ APZ ukrepi bodo (kot preventivno) na voljo tudi za zaposlene

Zavedamo se, da bo v prihodnje učinkovito upravljanje starejših zaposlenih postalo ena izmed ključnih konkurenčnih prednosti, zato nadaljujemo s projektom ASI – »**Celovita podpora podjetjem za aktivno staranje delovne sile**«, katerega cilj bo upravljanje s starejšimi zaposlenimi, prilagoditve delovnih procesov starejšim, s poudarkom na izboljšanju njihove digitalne pismenosti in drugih veščin itd...

Nadaljujemo tudi s projektom KOC-i za krepitev kompetenc zaposlenih v podjetjih, s poudarkom na digitalizaciji in s programom SPIN, ki bo namenjen usposabljanju in dvigu kompetenc za osebe, ki so pred izgubo zaposlitve.

Z namenom dolgoročnega zmanjšanja neskladij na trgu dela bo v obdobju 2021-2027 izveden projekt "**Platforma trga dela**," ki bo zagotavljala kakovostne informacije in podatke odločevalcem pri odpravljanju neskladju na trgu dela. Projekt bo tudi osnova pri oblikovanju programov izobraževanja in usposabljanja ter pomoč posameznikom in svetovalcem pri karierni orientaciji.

➤ **Sprejet in podaljšan ukrep delnega subvencioniranja skrajšanega delovnega časa in čakanja na delo**

Z zakonom o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize sta bila uvedena:

- Začasen ukrep delnega povračila nadomestila plače zaradi skrajšanja polnega delovnega časa in
- začasen ukrep delnega povračila nadomestila plače delavcem na začasnem čakanju na delo.

Oba začasna ukrepa sta delodajalcu, ki zaradičasne nezmožnosti zagotavljanja dela iz poslovnih razlogov, ki so posledica izjemno visokih povišanj cen energentov, omogočila pravico do uveljavljanja povračila nadomestila plače, če delodajalec napoti delavca na čakanje na delo ali na skrajšani delovni čas, z namenom ohranitve delovnih mest.

Ukrep delnega povračila nadomestila plače zaradi skrajšanja polnega delovnega časa se je izvajal od 1. 1. do 30. 4. 2023, ukrep povračila nadomestila plače zaradi čakanja na delo pa od 1. 1. 2023 do 30. 6. 2023.

➤ **S spremembami Zakona o delovnih razmerjih - do modernejše in delavcem prijaznejše zakonodaje**

S sprejemom novele prenašamo dve direktivi - **o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih ter o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev**.

Uvedli smo pravico do odklopa, ki daje delavcu možnost, da delodajalec ne posega v njegov prosti čas v času dnevnega ali tedenskega počitka, izrabe letnega dopusta ali druge upravičene odsotnosti z dela.

Z namenom zagotovitve večje pravne varnosti predstavnikov delavcev pred nezakonitim odpuščanjem se spreminja zadržanje učinkovanja odpovedi za delavske predstavnice in predstavnike, in sicer do odločitve delovnih sodišč na prvi stopnji oziroma najdlje šest mesecev ter se zvišuje nadomestilo plače zaradi prepovedi opravljanja dela (namesto petdeset odstotkov bodo upravičeni do osemdeset odstotkov plače).

Večja varnost delavcev v primeru izreka opozorila pred odpovedjo.

Ureja se nediskriminatorna **subsidiarna odgovornost pogodbenika za neplačilo plače delavcu**, in sicer v okviru izvajanja storitve v okviru podizvajalstva.

Zvišali smo nadomestilo plače agencijskim delavcem v času nezagotavljanja dela in s tem povečali socialno varnost delavcem, ko so poslani na čakanje.

Za žrtve nasilja v družini se uvaja možnost uveljavljanja dela s krajšim delovnim časom in pravica do petih delovnih dni plačane odsotnosti v posameznem koledarskem letu v primeru urejanja zaščite, pravnih in drugih postopkov ter odpravljanja posledic nasilja v družini.

UPOKOJENCI

V mandatu trenutne vlade smo za izboljšanje gmotnega položaja upokoјencev in uživalcev nadomestil iz invalidskega zavarovanja izvedli več ukrepov v obliki **enkratnih transferjev in predčasne prilagoditve višine pokojnin z inflacijo**, s katerimi blažimo tudi vpliv energetske in prehranske krize ter inflacije, ki še posebej prizadene najbolj ranljive skupine prebivalstva:

➤ Redna uskladitev pokojnin:

Konec februarja 2023 so upokoјenke in upokoјenci prejeli **za 5,2 odstotka višje pokojnine** s poračunom za januar 2023 v skladu s sistemskim zakonom, hkrati pa je bil nakazan poračun od 1. januarja. Za to uskladitev je na letni ravni izplačanih **več kot 330 milijonov evrov**.

Redna uskladitev v višini 5,2 odstotka v mandatu te vlade pomeni **najvišjo posamično uskladitev pokojnin v zadnjih desetih letih**, vse od začetka veljavnosti ZPIZ-2 (od leta 2013).

➤ Izplačilo letnega dodatka:

V letu 2022 je bilo za upokoјence in prejemnike invalidskih nadomestil za namen izplačila letnega dodatka zagotovljenih 166 milijonov evrov, za leto 2023 pa je za letni dodatek namenjenih **171 milijonov evrov**.

➤ Izplačilo enkratnega energetskega dodatka (izplačilo od novembra 2022 naprej):

Prejemnikom pokojnin, ki so upravičeni do varstvenega dodatka ali denarne socialne pomoči, je bil izplačan energetski dodatek **v višini 200 evrov**.

➤ Izplačilo povečanega dela prejemkov upokoјencev (ZNUPPU):

V novembru in decembru 2022 smo začasno dvignili pokojnine in nadomestila iz invalidskega zavarovanja **v višini 4,5 odstotka**.

➤ Omejitev dviga oskrbnin

V domovih za starejše na področju socialnega varstva (ZNUPPU*) (zagotovljena sredstva Proračuna RS za sofinanciranje stroškov storitev izvajalcem na področju socialnega varstva): Ocenjeni finančni učinek ZNUPPU je 13,2 mio evrov.

➤ Izplačilo povečanega dela prejemkov upokoјencev in prejemkov nadomestil iz invalidskega zavarovanja z namenom blažitve posledic vsesplošne druginje in zvišanja starostne pokojnine za polno delovno dobo na 700 evrov:

S tem ukrepom se bo zagotovljena pokojnina, tj. najnižja pokojnina, ki jo prejema upravičenec z dopolnjenimi 40 leti pokojninske dobe brez dokupa, povečala **na 700 evrov**. Povečan del navedenih prejemkov bo izplačan ob izplačilu pokojnin in nadomestil za mesec november in december 2023. Finančne posledice tega ukrepa za oba meseca skupaj znašajo okvirno 20 milijonov evrov.

- **Zimski letni dodatek za prejemnike pokojnin in prejemnike nadomestil iz invalidskega zavarovanja v višini 40 % izplačanega letnega dodatka v letu 2023:**

Zimski letni dodatek izplačan decembra 2023, v aprilu 2024 pa bo izplačan tistim, ki bodo upravičenje do letnega dodatka za leto 2023 pridobili kasneje na podlagi odločb o priznanju nove pravice z učinkom za nazaj. Za izvedbo tega ukrepa je zagotovljenih 68 milijonov evrov.

- **Uvedba instituta zagotovljene vdovske pokojnine:**

S sprejemom novele ZPIZ-2S se bo od januarja 2024 vdovam in vdovcem, ki uveljavijo pravico do pokojnine po določbah ZPIZ-2 in izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice do vdovske pokojnine in pravice do starostne, predčasne ali invalidske pokojnine, zagotavljala pokojnina v višini seštevka zneska lastne starostne, predčasne ali invalidske pokojnine ter zneska osnove za odmero vdovske pokojnine, vendar največ do višine zagotovljene pokojnine.

Tako bi v primeru, ko sta zakonca prejela vsak 400 evrov pokojnine, po še veljavni zakonodaji vdova prejela 442,33 evra, medtem ko bo po novi zakonodaji prejela zagotovljeno vdovsko pokojnino v višini zneska zagotovljene pokojnine, ki bo z januarjem 2024 znašala **744,15 evra**. Ocenjuje se, da bodo finančne posledice navedenega ukrepa na letni ravni znašale okoli 8 milijonov evrov.

- **Višje pokojnine delovnih invalidov:**

Delovni invalidi s pravico do dela s krajšim delovnim časom od polnega, ki so delali vsaj 4 ure, so doslej poleg plače za štiri ure dela prejeli tudi delno nadomestilo, ki je bilo odmerjeno od invalidske pokojnine, kar pomeni, da je ta del njihovega dohodka že upošteval odmerni odstotek. Ob upokojitvi je bila določena pokojninska osnova, ki je temeljila na plači (za krajši delovni čas) in nadomestilih - to pomeni, da se je za del njihovega dohodka odmerni odstotek uporabil dvakrat. Z januarjem 2024 se jim bo pokojninska osnova izračunala na podlagi plače, ki bi jo prejeli, če bi delali za polni delovni čas, **kar pomeni višjo osnovo in posledično višjo pokojnino**. Državni proračun bo zaradi navedenega ukrepa vsako leto dodatno zagotoviti za 4 milijone evrov več sredstev v pokojninsko blagajno.

- **Uskladitev pokojnin in prejemkov na podlagi invalidnosti že v januarju 2024:**

Na podlagi 64. člena ZIPRS2425 se bo v januarju 2024, kar je pred siceršnjim zakonsko določenim rokom, delno izvedla uskladitev pokojnin in prejemkov iz naslova invalidskega zavarovanja **v višini 8,2 odstotka**. Gre za najvišje zvišanje v zadnjih 15 letih. Redna uskladitev se bo sicer opravila pozneje v skladu s sistemskim zakonom (ZPIZ-2), torej pri izplačilu pokojnin za mesec februar 2024, pri tem pa se bo poročunal tudi del uskladitve, ki bo izplačana pri izplačilih za januar 2024.

DRUŽINE

- **Draginjski otroški dodatek za preprečevanje energetske revščine (2022/2023)**

V mandatu trenutne vlade pozornost namenjamo tudi izboljšanju položaja družin. Po Zakonu o začasnih ukrepih za omilitev posledic druginje je bil prejemnikom otroških dodatkov izplačan druginjski dodatek.

Do druginjskega dodatka so bili upravičeni vsi prejemniki otroškega dodatka in rejniki za vsakega otroka do dopolnjenega 18. leta. Višina druginjskega dodatka je bila izplačana v višini otroškega dodatka za prvega otroka glede na dohodkovni razred, kamor sodijo, za vse otroke v družini enako.

Za upravičenost do draginjskega dodatka so upravičenci morali imeti veljavno odločbo za otroški dodatek za oktober/november/december/. Ker se otroški dodatek izplačuje za nazaj, so bila izplačila v novembru/decembru/januarju 2023.

Draginjski dodatek je bil izplačan 327.050 otrokom v skupni višini 56.478.965,23 evra.

➤ **Več pravic in enakopravnejša delitev med staršema**

Z novelo Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, ki se je začela uporabljati 1. 4. 2023, sta oba starša dobila 60 dni neprenosljivega starševskega dopusta. Dotlej je imela zgolj mama neprenosljivih 30 dni.

Po novem starševski dopust za oba znaša 160 dni. Očetovski dopust se je s 30 skrajšal na 15 dni, starševski dopust pa podaljšal na 160 dni, pri čemer ima oče 60 dni neprenosljivih. 100 dni torej oče še vedno lahko prenese na mater in mati lahko kot doslej izrabi 260 dni. Enako velja tudi obratno, kadar mati prenese vseh 100 dni na očeta, oče lahko izrabi 260 dni starševskega dopusta, mati pa ima 60 dni neprenosljivih.

➤ **Višje starševsko nadomestilo**

Maksimalna višina starševskega nadomestila, ki znaša 2,5-kratnik povprečne mesečne plače, se je dvignila s spremembo definicije povprečne plače, in sicer ta ne bo več nominalno določena v Zakonu o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (4.239,92 evra bruto), ampak se bodo podatki pridobivali s Statističnega urada za preteklo leto (5.059,80 evra bruto).

➤ **Krajši delovni čas zaradi nege in varstva otroka**

Obdobje dela s krajšim delovnim časom zaradi nege in varstva otroka se je podaljšalo do osmega leta otrokove starosti, prej - do zaključka 1. razreda. Krajši delovni čas zaradi varstva otroka lahko po novem koristita oba starša hkrati, vendar pri tem ne smeta preseči 20 ur tedensko.

Prav tako se je po novem podaljšalo obdobje koriščenja (prenesenega) starševskega dopusta do osmega leta otrokove starosti (pred tem je bilo do zaključka 1. razreda).

➤ **Delno plačilo za izgubljeni dohodek**

Delno plačilo za izgubljeni dohodek (DPID) po novem lahko v večjem obsegu (20 ali 30 ur tedensko) prejemajo tudi starši otrok, ki so nameščeni v institucionalnem varstvu, vendar nekaj časa preživijo tudi doma.

➤ **Celotni znesek DPID se je dvignil z minimalne plače na 1,2-kratnik minimalne plače.**

Skupaj znašajo finančne posledice izboljševanja položaja staršev in njihovih otrok 13,17 milijona evrov v letu 2023 in 19,86 milijona evrov v letu 2024.

➤ **Lažje do nadomestila preživitve**

S spremembami Zakona o Javnem štipendijskem, razvojnem, invalidskem in preživitvenem skladu Republike Slovenije smo pospešili postopke pridobivanja nadomestila preživitve. Po novi ureditvi otroku v primeru neplačevanja preživitve s strani preživitvenega zavezanca pred vložitvijo zahteve za uveljavitev pravice do nadomestila preživitve ni več potrebno sprožiti izvršilnega postopka pred pristojnim sodiščem.

➤ **Poenostavljeno uveljavljanje pravic**

Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstvo za javno upravo smo za uporabnike digitalnih storitev pripravili nove vloge, ki se nanašajo na uveljavljanje pravic v zvezi z rojstvom otroka. Vloge so od začetka leta 2023 naprej na voljo na portalu eUprava.

➤ **Zaživel je preživninski kalkulator**

Skupaj z Inštitutom Republike Slovenija za socialno varstvo smo pripravili preživninski kalkulator. Gre za orodje, ki bo končno postavilo standard, kaj pomeni dostojna preživnina za otroka. Preživnine se namreč v Sloveniji še vedno določajo zelo arbitrarno in prenizko – najnižja znaša zgolj 5,36 evra mesečno.

➤ **Popolna izenačitev**

S spremembami Družinskega zakonika, ki so se uveljavile januarja 2023, smo spremenili definicijo zakonske zveze ter zunajzakonske skupnosti za raznospolne in istospolne partnerje. Zakon določa, da je zakonska zveza življenjska skupnost dveh oseb in ne več življenjska skupnost moža in žene.

➤ **Pomoč otrokom v primeru nasilja**

V Mariboru smo odprli no Krizni center za otroke Palček, ki je namenjen varnim in kratkotrajnim kriznim namestitvam otrok v predšolskem obdobju, starih do šest let. Krizni center Palček bo deloval 24 ur na dan, vse dni v letu.

➤ **Slovenija ima najnižjo stopnjo revščine otrok v EU**

Sprejet je bil Akcijski načrt Jamstvo za otroke 2022 – 2030, s katerim si prizadevamo dvigniti stopnjo blaginje otrok in okrepiti njihovo zaščito in varstvo. Skupaj z drugimi resorji smo pripravili nabor ukrepov, da bodo tudi otroci iz ranljivih družin enakovredno dostopali do osnovnih storitev predšolske vzgoje in varstva, izobraževanja (vključno s šolskimi dejavnostmi), široko dostopnega zdravstvenega varstva ter učinkovitega dostopa do zdrave prehrane in ustrezne nastanitve.

Slovenija po podatkih Eurostata že vrsto let beleži najnižjo stopnjo revščine in socialne izključenosti otrok med vsemi državami članicami Evropske unije. To je posledica ustreznih socialnih politik (tudi višanja minimalne plače in denarnih socialnih pomoči). Sočasno pa se zavedamo, da več deset tisoč otrok še vedno živi v težkih socialnih razmerah brez dostopa do osnovnih storitev in dobrin, zato bomo tudi v prihodnje vse napore usmerili v krepitev podpornih sistemov pomoči, da bo število socialno izključenih otrok v Sloveniji še naprej iz leta v leto manj.

ENAKE MOŽNOSTI ŽENSK IN MOŠKIH

➤ **Sprejeta je bila Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2023 – 2030**

Septembra 2023 je bila v Državnem zboru sprejeta **Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2023-2030**, ki je ključni strateški dokument RS na tem področju. Tokratna Resolucija določa cilje in ukrepe na šestih ključnih področjih:

- delovna razmerja, družinska razmerja, socialno varstvo;
- izobraževanje;

- zdravje;
  - nasilje nad ženskami;
  - mesta odločanja; in
  - zunanje zadeve.
- **Na ministrstvu v sodelovanju s centri za socialno delo in nevladnim sektorjem vodimo akcijo boja proti nasilju nad ženskami in v družini**

S ciljem izboljšanja zakonodaje in vplivanja na širši odnos družbe do nasilja nad ženskami in v družini, smo v sodelovanju z različnimi akterji izvajali številne aktivnosti:

- **Kampanja ozaveščanja s plakati in po spletu.** V njej smo med drugim poudarjali pomen pravilne izbire besed, ki jasno povedo, da gre nasilje, namesto da to nasilje relativiziramo in meglimo problem. V spletni kampanji so med drugim sodelovali in svoj glas proti nasilju izrekli: Joker Out, Tadej Pogačar, Gušti, Domen Novak, Masajah, Boštjan Gorenc, Anja Ramšak, Nina Rakovec, Tadej Korošec, Nina Valič ter strokovnjakinje in strokovnjaki, ki se ukvarjajo s področjem nasilja: Društvo za nenasilno komunikacijo, Pravno-informacijski center PIC, Društvo SOS telefon, Mirovni inštitut, DrogArt in številni drugi.
- **Novela Zakona o delovnih razmerjih,** ki prvič vključuje v delovno zakonodajo žrtve nasilja v družini. Z novelo je žrtvam nasilja po novem omogočena pravica do pet delovnih dni plačane odsotnosti z dela, možnost koriščenja krajšega delovnika ter prepoved zapovedovanja nadurnega in nočnega dela. Žrtev nasilja si mora namreč pogosto povsem na novo postaviti življenje: od dolgotrajnih postopkov na sodiščih in centrih za socialno delo, prek iskanja in selitve v novo bivališče do reševanja materialne in psihološke stiske. Nova zakonodaja vnaša razumevanje, da je za vse to potreben čas.
- **Nov razpis za SV programe.** Z razpisom krepimo delo s povzročitelji nasilja in vzpostavljamo tudi dva dodatna programa - delo z mladoletnimi povzročitelji nasilja in povzročitelji nasilja v romskih naseljih.
- **Strokovno izobraževanje in okrožnica CSD** o primerni obravnavi žrtev nasilja v družini.
- **Resolucija o nacionalnem programu preprečevanju nasilja v družini in nad ženskami,** ki je krovni dokument za spopadanje s problemom nasilja. Povedno je, da je od zadnjega sprejetja resolucije minilo že 14 let oziroma 7 vlad. Resolucija čaka še na potrditev na vladi.

POSAMEZNIKI IN GOSPODINJSTVA

- **74.552 prejemnikom denarne socialne pomoči in/ali varstvenega dodatka je bil izplačan energetski dodatek v skupni vrednosti 19.385.549 evrov (leto 2022).**

Izplačilo energetskega dodatka za prejemnike DSP in VD:

- 200 evrov za samske osebe;
- 200 evrov za družine z enim staršem, povečano za 118 evrov za vsakega otroka ali za 59 evrov, če je otrok dodeljen v skupno varstvo in vzgojo;
- 314 evrov za dvostarševske družine, povečano za 118 evrov za vsakega otroka ali za 59 evrov, če je otrok dodeljen v skupno varstvo in vzgojo;
- 314 evrov za pare brez otrok.

Od 1. oktobra 2022 do 28. februarja 2023 se pri odločanju za **DSP oziroma VD**, pri ugotavljanju materialnega položaja premoženje ni upoštevalo. V omenjenem obdobju tudi ni veljala omejitev dedovanja.

➤ **Zvišanje socialnih transferjev za 10,3 odstotka**

Na podlagi objavljenega indeksa rasti cen življenjskih potrebščin v obdobju januar – december preteklega leta (2022) so se za 10,3 odstotka z aprilom zvišale meje dohodkov za letne pravice iz javnih sredstev (otroški dodatek, državna štipendija, znižano plačilo vrtca, subvencija malice in subvencija kosila), zneski otroškega dodatka, državne štipendije ter denarne socialne pomoči in prag za upravičenost do denarne socialne pomoči (na podlagi povišanja osnovnega zneska minimalnega dohodka).

Osnovni znesek minimalnega dohodka (OZMD) se je zvišal na **465,34 evra** (prej 421,89 evra). Največja višina varstvenega dodatka za samsko osebo, ki živi sama, znaša 218,71 evra.

➤ **Pomoč najranljivejšim v hrani**

Ministrstvo je v letu 2023 v okviru Operativnega programa za hrano in/ali osnovno materialno pomoč za podporo iz Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim (program) partnerskim organizacijam Rdeči križ in Karitas dobavilo 2.821.914 kg prehranskih izdelkov za socialno in materialno najbolj ogrožene osebe, in sicer:

- 1.141.836 l mleka UVT, standardiziranega polnega mleka s 3,5 % mm,
- 438.472 l jedilnega rafiniranega sončničnega olja,
- 37.445 l oljčnega olja,
- 186.841 kg pšenične moke,
- 243.276 kg jajčnih testenin,
- 155.604 kg brušenega dolgozrnatega riža,
- 373.929 kg konzervirane zelenjave - fižola, graha,
- 183.887 kg mešane marmelade,
- 39.238 kg medu,
- 11.193 kg konzerviranega mesnega raguja,
- 10.192 kg konzerviranega govejega golaža.

➤ **Državna štipendija po novem združljiva z Zoisovo štipendijo**

Novela Zakona o štipendiranju študentom ob izpolnjevanju pogojev omogoča istočasno prejemanje državne in Zoisove štipendije, določa pa tudi korekcijo zakonodaje, da štipendisti od 1. januarja 2024 ne bodo prejeli nižjih nakazil štipendij.

Sprejeta novela zakona dijaku ali študentu iz socialno šibkejšega okolja, ki dosega izjemne dosežke, z novim šolskim letom 2024/2025 omogoča istočasno prejemanje državne in Zoisove štipendije. Predvidevamo, da bo dodatnih prejemnikov državnih štipendij za šolsko leto 2024/2025 okoli 4000.

➤ **Uvajamo kadrovske štipendiranje na področju socialnega varstva**

Z novelo Zakona o socialnem varstvu uvajamo kadrovske štipendiranje na področju socialnega varstva in vzpostavljamo podlago za izvajanje ukrepov in črpanje sredstev evropskih skladov za ukrepe spodbujanja socialnega vključevanja oseb, izpostavljenih tveganju revščine ali socialni izključenosti, vključno z najbolj ogroženimi osebami in otroki.

➤ **Informiranje o pravicah (2022)**

Na ministrstvu smo pripravili Vodnik po socialnih pravicah, ki posameznikom in gospodinjstvom v stiski pomaga, da ugotovijo, do katerih denarnih prejemkov, subvencij in znižanih plačil so upravičeni in kako lahko svoje pravice uveljavijo.

INVALIDI

➤ **Osebna asistenca**

Zvišali smo urno postavko izvajanja osebne asistenc na 15 evrov. Vodimo dialog za pripravo sprememb Zakona o osebni asistenci.

➤ **Energetska revščina**

Za preprečevanje energetske revščine je bil dohodkovno najšibkejšim kategorijam invalidov izplačan energetski dodatek v višini 200 evrov.

➤ **Za večjo dostopnost**

Sprejet je bil Zakon o dostopnosti do proizvodov in storitev za invalide (zakon), po katerem bodo po letu 2025 lahko enakovredno dostopali do širšega nabora dostopnih proizvodov, kot so denimo računalniki, pametni telefoni, bankomati, in do storitev, kot so denimo avdiovizualne medijske storitve, e-trgovine in tako dalje.

➤ **Zagon storitev socialnega vključevanja invalidov**

Jeseni 2022 so se v okviru Zakona o socialnem vključevanju invalidov začele izvajati podporne storitve, ki invalidom pomagajo pri socialnem vključevanju v okolje, krepijo njihove spretnosti ter spodbujajo samostojnost pri življenjskih opravilih.

IZREDNI DOGODEK – POPLAVE

Ukrepi za posameznike

➤ **Izredna denarna pomoč kot solidarnostna pomoč**

Upravičenci so vse žrtve poplav in plazov iz avgusta 2023, s prijavljenim stalnim prebivališčem in dejanskim bivanjem v RS, ne glede na dohodek ali premoženje. Izplača se kot enkratni znesek v višini največ 7 zakonsko določenih minimalnih dohodkov samske osebe ali družine, vendar ne več kot višina škode, navedene na vlogi. Dokazila o nastanku škode in njeni višini morajo upravičenci predložiti CSD do 30. junija 2024, drugače se pomoč šteje za neupravičeno prejeto pomoč in so jo stranke dolžne vrniti. Vsem, ki so že uveljavljali in prejeli izredno denarno socialno pomoč za namen odprave posledic poplav in zemeljskih plazov v avgustu 2023 ter so utrpeli škodo, višjo od višine dodeljene izredne denarne socialne pomoči, CSD po uradni dolžnosti odloči še o upravičenosti do razlike do 7x minimalnega dohodka, a ne več kot je višina nastale škode oz. višine škode, navedene na vlogi.

➤ **Izredna denarna pomoč za kritje stroškov najetega stanovanja (obratovalni stroški oziroma najemnina)**

Upravičenci so vsi, ki so zaradi poplav ali zemeljskih plazov izgubili streho nad glavo oziroma je njihovo trenutno domovanje neprimerno za bivanje in so za reševanje stanovanjske težave najeli stanovanje do višine 2x zakonsko določenega minimalnega dohodka. Upravičenci so dolžni dokazati namensko porabo pomoči. CSD-ju morajo v roku 45 dni od izplačila pomoči predložiti dokazila o tem, da so jo porabili v roku 30 dni od izplačila (roka se lahko na zahtevo upravičenca podaljšata).

➤ **Subvencija tržne najemnine in neupoštevanje poškodovanega premoženja**

Upravičenci so vsi, ki so zaradi poplav in plazov na svoji stanovanjski nepremičnini, v kateri so dejansko prebivali, utrpeli škodo, ki ogroža njihovo zdravje in povzroča neprimerno življenjsko okolje za bivanje in so za reševanje stanovanjske težave najeli stanovanje.

Pri ugotavljanju materialnega položaja se v poplavih poškodovano premoženje ne upošteva. Ne upošteva se tudi pogoj:

- da mora imeti najemnik tržnega stanovanja za upravičenost do subvencije na naslovu tržnega stanovanja prijavljeno stalno ali začasno prebivališče,
- uvrstitve na prednostno listo na javnem razpisu za dodelitev neprofitnega stanovanja v najem oziroma se ne bo ugotavljalo ali oseba izpolnjuje pogoje za dodelitev neprofitnega stanovanja v najem po zadnjem javnem razpisu oziroma po zakonu.

V primeru ene najemne enote se lahko prizna le ena subvencija tržne najemnine.

Na dan 20. 12. 2023 je **število vseh prejetih vlog** za izredno denarno pomoč - IDP poplave avgust 2023 (po Zakonu o socialno varstvenih prejemkih - ZSVarPre, solidarnostna pomoč – 7-kratnik IDP in izredna denarna pomoč za stroške povezane z najetim stanovanjem 2-kratnik IDP skupaj): **8.215, od katerih je bilo že 7.920 odločenih**. Solidarnostna pomoč in pomoč za stroške povezane z najetim stanovanjem **bosta do vključno 20. 12. 2023 izplačani v višini 49.037.221,88 EUR**.

Pravica	Vloge v odločanju v IS CSD	Izdane odločbe	Znesek po izdanih odločbah
IDP_poplave_ZSVarPre*	2	25	34.015,18
IDP_7x_ZIUOPZP	271	7.849	49.992.627,49
IDP_2x_za_stroške_najema_ZIUOPZP	22	46	94.342,24
Skupaj	295	7.920	50.120.984,91
Skupaj izplačano do vključno 20. 12. 2023**		8.213	49.037.221,88

*Pri izredni denarni pomoči: IDP_poplave_ZSVarPre in IDP_7x_ZIUOPZP gre za enako vrsto pomoči, vendar so CSD-ji še pred sprejetjem interventne zakonodaje že izdajali odločbe o IDP skladno z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih, ki pa določa nižji znesek na mesečni ravni. Centri odločbe po ZSVarPre odpravljajo po uradni dolžnosti in o njih ponovno odločajo na podlagi interventne solidarnostne pomoči.

**Pod izplačano je prikazano št. nakazil za posamezno osebo ali družino (8.213). V primeru, da je oseba ali družina najprej prejela pravico mesečno po izdani odločbi po ZSVarPre in je nato prejela še razliko do 7 kratnika po novi odločbi ZIUOPZP v enkratnem znesku, ima ista oseba ali družina lahko realiziranih več nakazil.

➤ **Enkratna solidarnostna pomoč za zaposlene na dejavnosti osebne asistencije**

Osebnih asistentov, strokovnih vodje, usklajevalci osebne asistencije in drugi zaposleni pri izvajalcu osebne asistencije na dejavnosti osebna asistencija zaradi izvajanja storitev osebne asistencije, ki so jih prizadele poplave in plazovi ter so bili zaposleni pri izvajalcu osebne asistencije na dan 3. avgust 2023, **so upravičeni do enkratnega izplačila solidarnostne pomoči za zaposlene na dejavnosti osebne asistencije** (v nadaljnjem besedilu: solidarnostna pomoč za zaposlene) zaradi poplav in plazov **v višini 668,21 evra neto**.

Do 9. 11. 2023 je bilo **67 popolnih zahtev** zaposlenih pri izvajalcih osebne asistencije na dejavnosti osebne asistencije, ki so upravičeni do enkratne solidarnostne pomoči, kar v znesku predstavlja **44.770,07 evra (67 zahtev x 668,21 evra)**. **Sredstva so bila izplačana v novembru 2023.**

➤ **Spremembe vrednosti nepremičnine za letne pravice iz javnih sredstev**

Vsi upravičenci do letnih pravic iz javnih sredstev, ki so utrpeli škodo na svoji nepremičnini, in ta škoda vpliva na njeno vrednost, lahko te spremembe na CSD sporočijo do 31. decembra 2023. Če bo sprememba vplivala na višino že odobrenih letnih pravic, bo CSD ponovno odločil o pravici.

Domneva pravočasnosti za vloge za uveljavljanje pravice iz javnih sredstev in spremembe, vložene na CSD, do 31. decembra 2023.

Za žrtve poplav se omogoča uveljavljanje pravic iz javnih sredstev in sporočanja sprememb tudi za nazaj (od avgusta 2023), pod pogojem, da je vloga vložena ali sprememba sporočena do 31. decembra 2023. Za izvedbo zgoraj navedenih ukrepov je ministrstvo zagotovilo informacijsko podporo, tj. podporo odločanju CSD-jev.

Z namenom informiranja javnosti in lažjega uveljavljanja zgoraj navedenih ukrepov je ministrstvo pripravilo letak Pomoč žrtvam poplav in plazov v avgustu 2023.

➤ **Dodatno sofinanciranje socialnovarstvenih programov**

Javnim socialnovarstvenim programom smo zagotovili dodatna sredstva največ v višini do 15 % pogodbene vrednosti javnega socialnovarstvenega programa za leto 2023. Sredstva se porabijo najpozneje do 30. novembra 2024 in so namenjena za dodaten obseg izvajanja svetovanja in psihosocialne pomoči ranljivim skupinam obstoječih in novih uporabnikov, ki se soočajo s posledicami poplav in plazov.

Ukrepi za trga dela in hitrejšo odpravo posledic poplav in plazov

Ministrstvo je preko Zavoda RS za zaposlovanje izvajalo interventne ukrepe **povračila nadomestila plače za čakanje na delo in višjo silo** po ZOPNN-F ter ukrepe **povračila izplačanih plač delavcem, ki odpravljajo posledice poplav in plazov pri delodajalcu, javna dela za odpravo posledic poplav in poenostavljene postopke zaposlovanja tujcev** zaradi zagotavljanja kadrov za odpravo posledic poplav po ZIUOPZP.

➤ **Čakanje na delo**

Delodajalec je lahko napotil posameznega delavca na začasno čakanje na delo največ za obdobje od 3. avgusta 2023 do 31. oktobra 2023 in ob tem uveljavljal pravico do delnega povračila nadomestila plače z vlogo pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje v 15 dneh od napotitve delavca na začasno čakanje na delo. Delavec je imel za čas začasnega čakanja na delo pravico do nadomestila plače v višini 80 odstotkov osnove iz sedmega odstavka 137. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1), pri čemer nadomestilo plače ne sme biti nižje od minimalne plače.

➤ **Začasni ukrep nadomestila plač delavcem zaradi nezmožnosti opravljanja dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče**

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o odpravi posledic naravnih nesreč (ZOPNN-F) določa pogoje in način za uveljavljanje Začasnega ukrepa povračila izplačanih nadomestil plač delavcem zaradi nezmožnosti opravljanja dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče, ki ne morejo opravljati dela zaradi višje sile zaradi posledic poplav v avgustu 2023. Ukrep upravičenemu delodajalcu, pri katerem delavci zaradi višje sile zaradi posledic poplav v avgustu 2023 ne morejo opravljati dela, omogoča uveljavljanje povračila izplačanih nadomestil plače.

Delodajalec je upravičen do povračila nadomestil plače delavcev, ki zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče niso mogli opravljati dela za obdobje od 3. avgusta 2023 do 31. decembra 2023 in za čas, ko so pri delavcu podane okoliščine višje sile, ki upravičujejo delavčevo odsotnost z dela.

- **Začasni ukrep povračila izplačanih plač delavcem, ki odpravljajo posledice poplav in plazov pri delodajalcu**

Zakon o interventnih ukrepih za odpravo posledic poplav in zemeljskih plazov iz avgusta 2023 (ZIUOPZP) določa pogoje in način za uveljavljanje začasnega ukrepa povračila izplačanih plač delavcem, ki odpravljajo posledice poplav in plazov pri delodajalcu. Ukrep upravičenemu delodajalcu, ki je delavcem odredil obveznost opravljanja drugega dela odpravljanja posledic poplav in plazov z namenom ponovne zmožnosti zagotavljanja dela delavcem iz sklenjenih pogodb o zaposlitvi pri delodajalcu, omogoča uveljavljanje povračila izplačanih plač pod pogoji, ki jih določa ZIUOPZP.

Delodajalec je upravičen do povračila izplačanih plač delavcem, ki odpravljajo posledice poplav in plazov pri svojem delodajalcu, dokler trajajo okoliščine, ki upravičujejo odreditev obveznosti opravljanja drugega dela v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja, vendar največ za obdobje od 3. avgusta 2023 do 3. septembra 2023.

Podatki:

Program IZ - Čakanje od 17. 8. 2023	Skupaj Vlog	Osebe Skupaj
Čakanje - Vloge skupaj od 17. 08. 2023 do 29. 11. 2023	789	8.222
Program IZ - Višja sila od 17. 8. 2023	Skupaj Vlog	Osebe Skupaj
Višja sila - Vloge skupaj od 17. 08. 2023 do 29. 11. 2023	1.655	9.337
Program IZ - odprava posledic škode od 4. 9. 2023	Skupaj Vlog	Osebe Skupaj
Odprava posledic škode - Vloge skupaj od 4. 9.2023 do 29. 11. 2023	289	7.187
Skupaj	2.733	24.746

Javna dela	Skupaj Vlog	Osebe Skupaj
Javna dela - Vloge skupaj od 18. 09. 2023 do 29. 11. 2023	108	222

Ukrepi na področju družine

- V času interventne sanacije oziroma preprečevanja nadaljnjih poplav so izvajalci centrov za družine v Pomurski, Koroški in Savinski regiji nudili dodatno varstvo otrokom staršev, ki so **pomagali pri sanaciji poplavljenega območja**.
- V okviru Zakona o interventnih ukrepih za odpravo posledic poplav in zemeljskih plazov avgusta 2023 smo na podlagi 83. člena zagotovili **dodatna sredstva programom v podporo družini za izvajanje svetovanja in psihosocialne pomoči** z namenom izboljšanja sposobnosti obvladovanja čustev, gradnje pozitivne samopodobe, učenje reševanja raznovrstnih problemov skupinam obstoječih in novih uporabnikov, ki se soočajo s težavami v duševnem zdravju in drugimi psihosocialnimi stiskami kot posledica naravne nesreče.
- Na podlagi Navodila o določitvi načina izstavitve zahtevkov, rokov izplačil in potrebnih dokazil za dodatno izvajanje vsebine svetovanja in psihosocialne pomoči, se je pet izvajalcev centrov

za družine: Društvo Družinski in Mladinski center Cerklje (Gorenjska statistična regija), Društvo za razvoj človeških virov in socialnih programov Novus (Savinjska statistična regija), Zavod nazaj na konja, Cirkovce (Podravska statistična regija) in Center za družine Igrivi svet (Jugovzhodna Slovenija) prijavilo za dodatno izvedbo ur svetovanja oziroma psihosocialne pomoči. **V obdobju od novembra 2023 do vključno 30. oktobra 2024 bodo tako brezplačno zagotovili dodatnih 1250 ur svetovanja oziroma psihosocialne pomoči** skupinam obstoječih in novih uporabnikov, ki se soočajo s težavami v duševnem zdravju in drugimi psihosocialnimi stiskami kot posledica naravne nesreče.

- **Poleg dodatnega financiranja** v okviru Zakona o interventnih ukrepih za odpravo posledic poplav in zemeljskih plazov avgusta 2023, **dvanajst obstoječih centrov za družine**, financiranih s strani ministrstva, **v zadnjih treh mesecih aktivno izvajajo redne vsebine**, kot so zagotavljanje prostora za neformalno druženje, izobraževalne in praktične delavnice na temo razvijanja pozitivnega starševstva, nudenje svetovanja z namenom izboljšanja sposobnosti obvladovanja čustev, gradnje pozitivne samopodobe, učenje reševanja raznovrstnih problemov ter izvajajo varstvo v obliki počitniških aktivnosti za otroke in organizirane delavnice za otroke oziroma mladostnike ter tako razbremenilno oziroma podporno vplivajo na pozitivno duševno zdravje ter ohranjanje dobrega počutja.